

Razvojna
psihologija –
predavanja –
druga godina
15.04.2020.

Vera Smiljanic –
Razvoj socijalnog
ponašanja

RAZVOJ SOCIJALNOG PONAŠANJA

Šta se podrazumeva pod socijalnim ponašanjem?

Fizičke i psihičke interakcije dveju ili više osoba

Dete u toku razvoja stupa u najrazličitije interakcije.

Kojim grupama vi pripadate_

- Razvoj socijalnog ponašanja se obično izučava na više nivoa organizacije: socijalna percepcija, socijalne interakcije u grupi, stavovi i predrasude, uticaj organizovanih institucija kao što su porodica, škola, društvene organizacije na socijalno ponašanje.

**Rana socijalna
percepcija rane
socijalne reakcije**

- Da li dete razlikuje ljude od neživih predmeta u prvim mesecima života?
- Ono reaguje isto na ljudski glas kao i na druge zvuke
- Tokom razvoja ono će naučiti da razlikuje ljudski glas od drugih zvukova iz okoline

-
- **Šarlota Biler – izučavala ranu socijalnu percepciju – rano opažanje ljudi kao i rane socijalne reakcije.**
  - Eksperiment 1:
  - Izučavala je kako deca u prvim mesecima života reaguju na razne zvuke, uključujući i ljudski glas. Izučavala je preko stotinu beba od rođenja do 5 meseci. Deca su stimulisana raznim zvučnim dražima (zvečka, pištaljka, pljeskanje rukama, razbijanje porcelana...) Ali i ljudski glas u tri varijante: ljubazan, ljutit i glas pesme.
  - **Do 2 meseca ljudski glas nije imao naročitog dejstva!**
  - Tek posle tog uzrasta deca su se na ljudski glas osmehivala, dok se ova reakcija nije javljala na druge draži.
-

Eksperiment 2

- Šarlota Biler i Hidegard Hecen
- Da li dete razlikuje razne izraze lica kao što su osmeh i mrštenje i kada razume ton glasa kao što su tepanje i grdnja i gestove pozivanja i pretnje prstom?
- Izučavale su decu od 3 do 12 meseci
- Deca uzrasta 3-4 meseca smešila bi se čim bi se lice eksperimentatora pojavilo nad kolevkom (bez obzira na to da li sme smešilo ili mrštilo)
- **Prva reakcija dece na ljude je pozitivna, to je osmeh!**
- Da li je ovo socijalni osmeh?

Eksperiment 2

- Deca uzrasta od *5, 6 i 7 meseci* smešila su se kada se ekperimentator smejaio, tepao i pravio pokrete pozivanja, ali su plakala kada se mrštio, grdio i pretio prstom.
- Na uzrastu od *8 do 12 meseci* kada bi se eksperimentator smejaio, tepao i ona bi se smejala, a kada bi se mrštio, grdio, **najpre bi nekoliko sekundi posmatrala oklevajući, a zatim i sama počinjala da se smeju i guču.**
- Počinje da razume značenje grdnje, mrštenja i pretnje kao šalu i igru i zato se smeje 😊

-
3. Mesec – dete prestaje da plače kada mu se odrasli obrate govorom
  5. Mesec – plače kada odrasli napuste sobu
  6. Mesec – razlikuje poznata i nepoznata lica i plače kada vidi nepoznata.
  8. Meseci – podržava govor odraslih, kao i njihove gestove
-

Eksperiment 3

- Šarlota Biler
- Prvi socijalni kontakti sa drugom decom
- Eksperimenti sa decom od četiri meseca do godinu dana
- Postavljala dva deteta jedno naspram drugog u krevetac i posmatrala njihove reakcije.
- Šta mislite, kako se odvijao kontakt zavisno od uzrasta deteta_
- Deca ispod 6 meseci nisu zapažala prisustvo druge dece.
- Sa 6 meseci aktivno su tražili kontakt sa drugim detetom koje sedi u krevetu. Da ga dotaknu, da od njega uzmu igračku, da mu daju svoju pružala su ruke u njegovom pravcu...

Kod dece u prvoj i drugoj godini života Šarlota Biler je opisala **tri tipa socijalnog ponašanja**:

1. SOCIJALNO SLEPO
2. SOCIJALNO ZAVISNO
3. SOCIJALNO NEZAVISNO PONAŠANJE

Eksperiment 4:

- Inspirisani radovima Šarlote Biler, neki američki psiholozi (Mandry, Nekula) su ispitivali da li se dete više interesuje za igračku ili drugo dete, a ako je to interesovanje za socijalni kontakt, o kakvom kontaktu je reč.
  - Deca od 6 do 24 meseca.
  - Dete od 6 do 8 meseci se ne interesuje za drugo dete, ili se podjednako interesuje za partnera i za igračku. Od 9 do 13 meseci se sve više razvija interesovanje za materijal, dok ga partner ne zanima još uvek.
  - Uzrast od 14 do 18 meseci predstavlja prelazni period u kome se kod deteta razvija prijateljski odnos prema partneru.
  - Na kraju druge godine, dolazi do saradnje, igračke su sredstva za uspostavljanje kontakta.
-
-

Eksperiment 5:

- **Mildred Parten** izučavala socijalno ponašanje dece između 2 i 5 godina, za vreme njihove igre u predškolskoj ustanovi (upotrebila je metodu kratkih vremenskih uzoraka).
- Zabeležila je 6 oblika socijalne participacije:
  - ❖ Nezauzetost
  - ❖ Solitarna igra
  - ❖ Posmatranje
  - ❖ Paralelna aktivnost
  - ❖ Zajednička igra
  - ❖ Kooperativna igra ili igra saradnje
- Deca od 2 do 3 godine su stidljiva i obično neangažovana, posmatraju ili su angažovana u solitarnim igrama. Kod njih se sreću prva tri oblika igranja. Starija deca su više angažovana u paralelnoj aktivnosti, zajedničkim igrama i igrama saradnje.

Nema nikakvog socijalnog učestvovanja

SOCIJALNE GRUPE

U toku prve godine dete je u stanju da uspostavi kontakt samo sa jednom osobom istovremeno. Ako se nađe troje dece zajedno, kontakt se održava samo između njih dvoje. Od ovog uzrasta pa nadalje, grupa se povećava. Na školskom uzrastu grupa vršnjaka postaje veoma značajna za dete.

Postoji više načina klasifikovanja grupe:

- Sakupljene (đaci u razredu, grupa izviđača, grupa na radnoj akciji) i rasturene grupe (sekcije slobodnih aktivnosti u školi).
- Formalne (grupe u predškolskoj ustanovi, razredi) i neformalne grupe
- Da li mislite da su odnosi u grupi značajni i u kojoj meri?

Ispitivani su faktori koji utiču na socijalnu prihvaćenost.

Koje su to karakteristike ličnosti koje dete čine socijalno prihvatljivim u jednoj sredini?

Pomoću koje metode koju smo radili se mogu ispitati odnosi i struktura grupe?

Više istraživanja se bavilo grupnom dinamikom i otkrivanjem faktora koji pogoduju socijalnoj prihvaćenosti.

- Na svim uzrastima ima znatno više pozitivnih nego negativnih odnosa.
- Broj pozitivnih odnosa sa uzrastom raste, što je znak sve veće socijalizacije dece.
- Deca sa nepovoljnim porodičnim uslovima?
- Ko su učenici sa visokim socijalnim statusom u osnovnoj školi? Prisetite se kako je bilo kod vas u odeljenju.
- **U osnovnoj školi najveća je povezanost između uspeha u školi i socijalnog statusa! → dobar đak, omiljen među drugarima**

Deca prihvataju norme koje postavljaju roditelji i škola!

- U srednjoj školi omiljenost nije toliko vezana za odličan uspeh.
- **Omladina ne prihvata bez rezerve vrednosti koje ističu nastavnici, ona stvara svoje sudove!**
- **Biraju se drugovi i drugarice koji imaju slična interesovanja, stavove, određene karakteristike ličnosti, bez obzira na to da li su dobri đaci ili ne.**

Ispitivanje dečjih grupa, Levin, Lipit i Vajt

- Ispitivali su kako tri tipa socijalne atmosfere koje su nazvali „demokratska“, „autoritarna“ i „laissez-faire“ utiču na rad i ponašanje u grupi.
- Šta je demokratska, autoritarna i laissez faire atmosfera_
- 1. u demokratkoj grupi politika je bila stvar grupne odluke, nju je podržavao i razvijao vođa. U autokratskoj politku je određivao vođa, u laissez-faire postojala je sloboda i za grupu i za individue, vođa je malo učestvovao u odluci.

- Kako bi vođa grupe u autoritarnoj grupi odgovorio detetu na pitanje: „Ja bih pravio drugu masku?“
  - Odgovorio bi: „Ne, ja sam odlučio da ti praviš tu masku!“
- Kako bi vođa demokratske grupe odgovorio na pitanje deteta: „Kako ćemo praviti ovu masku?“
  - Odgovorio bi: „Ja bih voleo da vi sami odlučite, neka bude onako kako grupa želi.“

Kakav je duh vladao u grupama?

U autokratskoj: neprijateljstvo, tenzija.

U demokratkoj: saradnja, razumevanje. (Broj prijateljskih primedbi je bio najveći)

U autokratskom načinu vođenja grupe izazvala su se 2 tipa reagovanja:

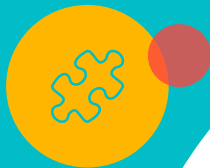
- Agresivno i razdražljivo
- Submisivno, apatično i zavisno ponašanje (Šta dalje da radim? Da li sam dobro napravio?)

Interesantno je premeštanje dece iz jedne u drugu grupu.

Šta mislite, da li se njihovo ponašanje menjalo kada pređu npr. Iz autoritarne u demokratsku grupu i obrnuto?

VOĐSTVO

Na predškolskom uzrastu vođa je dete koje je **superiorno u pogledu inteligencije, fizičke razvijenosti, u pogledu snage i motorne spretnosti.**

20

- **Devojčice su često vođe i dečacima i devojčicama 😊**
- **Mildred Parten: vođe „DEMOKRATA“ I „GRUBIJAN“**
- Da li karakteristike vođe postoje u osobi pre nego što ona postane vođa?
  - Ponašanje vođe se uči?
  - Ne postoje univerzalne crte ličnosti vođe.
  - One zavise od crta ličnosti članova grupe, od prirode i aktivnosti grupe.

Šta je utvrđeno:

- Vođa je superiorniji u pogledu inteligencije
- Deca koja su mnogo superiornija u sposobnostima od ostalih često nisu vođe, najčešće su izolovana.
- Deca niže inteligencije retko budu vođe.
- Bolji vođa je onaj koji poznaje **POTREBE GRUPE.**

LIDER (VOĐA)
vs ŠEF?

